

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/269993055>

Market economies in crisis – mayor shift in the dominant macroeconomic paradigms

Article · December 2009

CITATIONS

0

READS

57

1 author:

Borce Trenovski

Ss. Cyril and Methodius University

50 PUBLICATIONS 38 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Fiscal transparency [View project](#)

Balkan monitoring Public Finances [View project](#)

Политичка мисла

**Пазарни економии во криза:
кон закрепнување?**

**Market economies in crisis:
Towards recovery?**

Година 7 Year 7
Број 28 Number 28
декември December
Скопје, 2009 Skopje, 2009

 Konrad
Adenauer
Stiftung

 IDSOS
Institute for Democracy
"Societas Civitas" Skopje

Година 7
Бр. 28
декември
Скопје, 2009
ISSN 1409-9853

ПОЛИТИЧКА МИСЛА

Year 7
№ 28
December
Skopje, 2009
ISSN 1409-9853

Списание за политичко-општествени теми

Magazine for Political and Societal Issues

Издавач:
Анри Боне
Основачи:
д-р Ѓорге Иванов
м-р Андреас Клајн
Уредници:
м-р Владимир Мисев
м-р Сандра Кољачкова
Емилија Туцаровска
м-р Ненад Марковиќ
м-р Иван Дамјановски
Гоце Дртковски

PUBLISHER:
Henri Bohnet
FOUNDERS:
Dr. Gorge Ivanov
Andreas Klein M.A.
EDITORS:
Vladimir Misev M.A.
Sandra Koljackova M.A.
Emilija Tudzarovska B.A.
Nenad Markovic M.A.
Ivan Damjanovski M.A.
Goce Drtkovski B.A.

Адреса:
Фондација „Конрад Аденауер“
ул. Максим Горки 16, кат 3
МК - 1000 Скопје
Тел.: 02 32 31 122
Факс: 02 31 35 290
E-mail: kas@kas.com.mk
Internet: www.kas.de

ADDRESS:
Konrad-Adenauer-Stiftung
ul. Maksim Gorki 16/3
MK - 1000 Skopje
Phone: 02 32 31 122
Fax: 02 31 35 290
E-mail: kas@kas.com.mk
Internet: www.kas.de

Институт за демократија
„Societas Civilis“ Скопје
ул. Крагуевачка бр. 2
МК - 1000 Скопје
Тел./Факс: 02 30 94 760
E-mail: contact@idscs.org.mk
Интернет: www.idscs.org.mk

Institute for Democracy
"Societas Civilis" Skopje
ul. Kraguevacka 2
MK - 1000 Skopje
Phone/fax: 02 30 94 760
E-mail: contact@idscs.org.mk
Internet: www.idscs.org.mk

Македонска асоцијација на политиколози
E-mail: map@yahoogroups.com

Macedonian Political Science Association
E-mail: map@yahoogroups.com

Печат:
Винсент графика
Дизајн:
Натали Николовска
Организација:
Даниела Трајковиќ
Техничка подготовка:
Пепи Дамјановски
Превод:
Марија Мицевска - Кокаланова
Јазична редакција на англиски:
Рајна Кошка

PRINTING:
Vinsent Grafika
DESIGN:
Natali Nikolovska
ORGANIZATION:
Daniela Trajkovic
TECHNICAL PREPARATION:
Pepi Damjanovski
TRANSLATION:
Marija Micevska - Kokalanova
ENGLISH LANGUAGE EDITOR:
Rajna Koska

Ставовите изнесени во списанието не се ставови на Фондацијата „Конрад Аденауер“ и Институтот за демократија „Societas Civilis“ Скопје, туку се лични гледања на авторите. Издавачите не одговараат за грешки направени при преводот.

The views expressed in the magazine are not the views of the Konrad-Adenauer-Stiftung and the Institute for Democracy "Societas Civilis" Skopje. They are personal views of the authors. The publishers are not liable for any translation errors.

Списанието се издава 4 пати годишно и им се доставува на политичките субјекти, државните институции, универзитетите, странските претставништва во Република Македонија.

The magazine is published 4 times a year and it is distributed to political subjects, state institutions, universities and foreign representatives in the Republic of Macedonia.

Konrad
Adenauer
Stiftung

Пазарните економии во криза – замена на доминантните макроекономски парадигми

Борче Треновски

1. Односот меѓу економската теорија, економската политика и економската практика

Судбината на големите идеи е најпрво да бидат отфрлени, прогласени како погрешни, а подоцна да бидат прифатени како очигледни и ни малку нови. Меѓутоа она што сега е очигледно, и што се нарекува здрав разум во економијата е напор на определен теоретичар во минатото. Економската наука има специфична природа: економските појави не се ни универзални ни предвидливи, економската реалност е комплексна, ограничена е можноста за употреба на експериментални методи, статистичките инструменти се слаба супституција за експериментот итн. Постојат низа економски феномени за кои не постојат задоволителни теоретски објаснувања. Има, исто така, бројни претпоставки и предвидувања кои воопшто не се тестирани. Специфичностите на економската наука, предизвикуваат проблеми во рамките на последната фаза од истражувачката процедура иманентна како за економската наука така и за науката воопшто – фазата на верификација на теоретските хипотези,

односно нејзиното конфронтирање со фактите.

Кога се разработува односот помеѓу економската теорија, економската политика и економската практика неизбежно е да ја спомнеме замената на парадигмите во економската наука,¹ бидејќи таа најнепосредно е поврзана со тој однос кој претставува нејзин крвоток и движечка сила. Низ конфронтацијата на економската теорија и економската практика (фактите во реалниот живот)² теоретските концепции ја докажуваат својата издржаност и научна заснованост.³ Со цел подобро да разбереме како се менуваат парадигмите, како се развива економската наука и каде тука се вклопува односот помеѓу економската теорија, економската политика и економската практика, на кратко ќе прикажеме некои од најпознатите т.н. *теории за акумулација на знаењата*.

¹ За методите и концепциите за разбирање на начинот на кој се менуваат парадигмите во економијата и за начинот на развојот на економската наука пошироко види кај Snowdon, Vane and Wynarczyk (1994, стр. 20-25), Samuels, Biddle and Davis (2003 стр. 571-588), Davis, Marciano and Runde (2004, стр. 181-197), Стојков (2008, стр. 571-579) и Фити (2001, стр. 45-51).

² Се разбира, не ја исклучуваме економската политика која претставува средство со кое економската теорија влијае на економската практика (економскиот живот).

³ При конфронтирањето со економската практика некои теории ќе бидат потврдени, некои оспорени и проблематизирани, а трети дури и отфрлени.

Куновата концепција за научни парадигми (револуционерен пристап) го толкува развојот на науката⁴ како смена на една со друга научна парадигма, а самата смена се означува како научна револуција. Со текот на времето доаѓа до крупен расчекор меѓу владејачката научна парадигма (економска теорија, економска школа) и стварноста (економска практика, економски живот) и тогаш настанува криза во доменот на науката. Порано или подоцна, како предизвик на кризата, ќе се јави научна парадигма (економска теорија) која нуди нови излезни решенија и која претставува нова рамка за разбирање на економскиот живот (економска практика). Концепција на научноистражувачки програми на *Лакатош* кој тврди дека во сите програми постои еден помалку променлив дел, „тврдо јадро“, и друг, променлив и приспособлив дел, наречен „заштитна обвивка“. Според него, до замена на постојното „тврдо јадро“ со ново ќе дојде тогаш кога постојното „тврдо јадро“ ќе западне во криза и кога ќе се јават нови економски теории кои подобро ќе ја толкуваат стварноста (економскиот живот, економската практика). Суштината на *инкременталниот пристап* се состои во објаснување на развојот на економската мисла по пат на континуиран и бавен пораст на знаењата за економскиот живот. Според овој пристап, се тргнува од тоа дека се одвива еволуција на економската мисла без да настануваат позначајни дисконтинуитети и револуции.⁵

⁴ Се однесува и на економската наука.

⁵ Според овој пристап, ваквиот развој на економската мисла (теорија) се споредува со тркалање на топка снег низ надолнина, при што топката постепено се зголемува (пошироко кај Blaug, 1999).

Друг пристап кој е интересен да го спомнеме е *релативистичкиот пристап* (респектирање на опкружувањето). Овој пристап го објаснува развојот на економската мисла (смената на економските парадигми) со помош на општествено-економските услови (економската практика, економскиот живот) во кои настануваат одредени економски учења (економски теории).⁶ Покрај овие, постојат и други пристапи кои, поради обемноста на материјата и ограничениот простор, нема да бидат спомнати и разработени.

Економската теорија претставува основа за формулирање на економската политика со која се влијае на економскиот живот (економската стварност, економската практика). Тоа е само едната страна на односите меѓу економската теорија, економската политика и економската практика. Од друга страна, економската стварност (економската практика) служи како основа и водач за модифицирање на одредени економски теории⁷ или градење на нови теории кои ќе претставуваат посоодветна основа за формулирање на економската политика и унапредување на економската практика.

Иако на прв поглед овој однос изгледа едноставно, за да се навлезе подлабоко во суштината на истиот, треба да се разгледа посебно односот помеѓу два елемента, апстрахирајќи се од третиот. Во односот помеѓу *економската теорија и економската практика*⁸ – врската е двонасоч-

⁶ Овој пристап е карактеристичен за институционалистите, претставниците на историската школа, марксистите и др.

⁷ Доколку економската политика, „натопена“ во дадената теорија, не ги остварува своите цели и не соодветствува со економската практика.

⁸ Која е срцевината на овој однос, земајќи предвид дека

на: Од една страна, секоја економска теорија е конципирана согласно фактите и односите кои постојат во економската стварност, секоја теорија се труди што подобро да ги долови укажувањата и предизвиците што произлегуваат од економската практика и да ги компресира, изрази во една заокружена целина, која подоцна ќе биде основа за креирање економска политика.⁹ Од друга страна, економската теорија има силно влијание врз економската практика (економската стварност).¹⁰ Тоа се реализира сè додека економската теорија успешно ја толкува економската стварност и ги разрешува настанатите проблеми овој однос функционира беспрекорно. Во моментот кога ќе се јави јаз меѓу економската практика и економската теорија доаѓа време за ревидирање на теоријата или замена со нова. Односот меѓу *економската теорија* и *економската политика* е од специфична природа. Општо прифатено е стојалиштето дека економската теорија треба да нуди алтернативни решенија, а политиката да избира помеѓу повеќе такви и да се труди да ги спроведува, за што поднесува полна одговорност. Сè уште се актуелни доста цитираните Кејнзови зборови од завршниот дел на неговата *Општа теорија* дека идеите на некои големи економисти имаат поголемо влијание во донесувањето одлуки од страна на националните лидери одошто обично се мисли, односно дека секој лидер во помала

или поголема мера е „роб“ на идеите на некој мртв економист. Секоја економска политика поаѓа од некоја економска теорија (или микс од теорории), но доследната примена на теориските модели (економските теорории) во практика често се соочува со голем број проблеми (мешање на политиката, различни интереси, идеологии и др.).¹¹ Според тоа, се појавува потребата од прагматизам во водењето на економската политика и не ретко во определени периоди се донесуваат мерки кои се спротивни на доминантната економска теорија. Според тоа, економската политика не ѝ робува до крај на економската теорија. Од друга страна, успешноста на економска политика е причина за воздигнување или отфрлање на една економска теорија. Односот помеѓу *економската политика* и *економската практика* е сличен на оној што го имаат алатот и предметот кој се обработува. Економската политика е продолжена рака, „извршител – реализатор“ испратен од економската теорија да ги елиминира проблемите во економската практика (економскиот живот). Успешната економската политика е онаа која успешно ги исполнува своите цели и има поволно влијание врз економскиот живот. Доколку економската политика не може да понуди соодветно решение за проблемите во економската стварност се активира обратната врска, каде со ревидирање на економската теорија (или нејзина замена) се менува и економската политика – „алатот“ кој треба успешно да се

економската политика е посредник и алат на економската теорија.

⁹ Тука се апстрахираме од идеологизацијата и политизацијата кои имаат значајно влијание врз креирањето на економската теорија и наука (пошироко кај Фити, 1995).

¹⁰ Се разбира, преку мерките и инструментите на економската политика.

¹¹ Ако земеме предвид дека секоја економија има различни економски проблеми и окружување, тешко би било да заклучиме дека која било теорија е клуч-калауз за успешна економска политика.

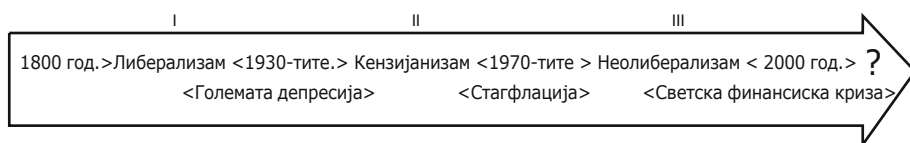
справи со предизвиците во економската стварност.

2. Промена на односот на силите меѓу доминантните макроекономски парадигми

Односот помеѓу економската теорија, економската политика и економската практика треба да го имаме предвид при анализата на секое учење и при утврдување и анализирање на причините за практичната замена на парадигмите во современата макроекономија. Секогаш кога говориме за замената на парадигмите треба да го имаме предвид фактот дека замената на една со друга парадигма никогаш не значи комплетно елиминирање на заменетата парадигма. Напротив, станува збор само за нарушување на балансот на едната парадигма во корист на другата. На ова прашање треба да му се посвети посебно влијание, бидејќи на повидок е нова голема замена на парадигмите во макроекономијата (на доминантниот неолиберализам со неоекџнзијанизам). За да може успешно да се разјасни овој феномен, кој е од исклучително занчење за разбирање на причините (условите) кои доведоа до денешната глобална економска криза, треба да се навратиме на она што се случувало на овој план од времето на настанувањето на современата макроекономија до денес.

Либерализмот, класичната школа и сл. се поими кои опфаќаат економска теорија и идеологија која успешно го толкуваше економскиот живот во текот на XVIII и почетокот на XIX век. Тие тргнуваа од индивидуализмот, економскиот либерализам,

се залагаа за либерална економска политика и го идеализираа капитализмот. На нивна основа се креираше либерална економска политика (против мешањето на државата во економскиот живот, строга буџетска рамнотежа, без рестрикции во производството, продажбата, без царини и без какви било други ограничувања на профитот) која доста успешно ги решаваше проблемите во економската практика. Меѓутоа, очигледно нешто во таа врска не функционираше како што треба и во 1930-тите години доаѓа до голема дисторзија во економската практика – Големата депресија, која иницира потрага по нова економска теорија и политика која ќе биде во можност да ја толкува стварноста и да нуди решенија за проблемите во економскиот живот. Спасот го донесува Кејнз со теорија и политика која го предизвика либерализмот како најдобра дотогашна политика за капитализмот. Кејнз рече: „Неопходна е полна вработеност за да опстане и да се развива капитализмот, а тоа може да се постигне само ако владите и централните банки интервенираат за да ја зголемат вработеноста“. Државната интервенција, која беше табу во либерализмот, стапи на сцена во функција на спас на капитализмот. Верувањето дека државата треба да обезбедува, чува и унапредува јавни добра беше широко прифатено – еден пример како овие идеи влијаеја претставува „New deal“ на претседателот Рузвелт кој ја подобри положбата на многу луѓе. Новата врска која е воспоставена и која беше фундирана на кејнзијанска теорија и политика функционираше до 1970-тите години.

Појавувањето на стагфлацијата (истовремено зголемување на инфлацијата и невработеноста), фискалната криза на државата, јавните сервиси, национализираните индустрии и бирократијата во економскиот живот одново беа предизвик за економската теорија и политика. Предизвикот и одговорноста ги презеде неолибералната теорија,¹² и се појавија низа економски школи (монетаризмот, новата класична макроекономија, теоријата на јавен избор, економијата на понудата). Тие го даваа „вкусот“ на економската теорија, политика и практика во последните две – три децении.

Меѓутоа приказната не е завршена, во поновата историја потврда дека овој однос функционира ќе бараме во Светската економска криза која најпрвин направи промени и модификации во економската политика (поради начинот на кој се појави и се ширеше ја фати неподготвената економската теорија) и која очекуваме дека „уште еднаш“ ќе го затвори кругот со промени во економската теорија. Политиките и реформите зад кои стоеше доминантната економска теорија (неолибералната концепција), од една страна, беа директни причини за настанувањето и ширењето на финансиската криза, а, од друга страна, се покажаа нефункционални и не водеа кон смирување на кризата (слично на 30-тите години на минатиот век). Почна да се при-

менуваат економски мерки кои не се својствени за економските школи од неолиберална провиниенција – национализација на финансиски институции и компании, протекционистички мерки, експанзивна фискална политика итн. Дали потресите во економската практика беа толку силни што, покрај промените во економската политика го нагризаа и „тврдото јадро“ на економската теорија, останува да се види.

3. Неолиберализмот – судбина на развиените пазарни економии

Појавувањето на стагфлацијата во текот на 70-тите години на минатиот век ги „разбуди духовите“ и повторно го оживеа економскиот либерализам. Со цел да се прави разлика помеѓу новиот либерализам и „стариот“ се употребува префиксот „нео“ и се добива терминот неолиберализам, поим кој ги обележа економската теорија, економската политика и економскиот живот на глобално ниво во последните две-три децении. Добро спакувани, модифицираните основи на оваа доктрина можат да се забележат во економската политика и реформите што ги проповедаат денешните институции (креирани од развиените пазарни економии) кои управуваат на глобално ниво и кои претставуваат продолжена рака на неолиберализмот (ММФ, СБ, СТО, Г 7 и др.).

¹² Која се заснова на постулатите на либерализмот – оттаму и називот неолиберализам.

Неолибералниот концепт е структуриран од неколку клучни елементи:

- *Дизајнирање и воспоставување на институции и практика заснована и раководена со посредство на пазарот;*
- *Поддржување на индивидуализмот преку пазарно однесување на припадниците на сите општествени слоеви;*
- *„Попазарување“ на државата и меѓународните институции;*
- *Прогресивно укинување на ограничувањата во меѓународната размена и тековите на капиталот.*

Неолиберализмот како модерна реинкарнација на класичната економија (слободен пазар и слободна трговија) се појавува после Втората светска војна со делувањето на Фридрих фон Хајек и неговото друштво Монт Пелерин. После тоа, неолибералниот трофеј го преземаат Милтон Фридман и неговата чикашка економска школа (монетаризам). Неолиберализмот до 1970-тите бил присутен само во академските кругови, но после тоа се појавува во економската политика и во реалниот свет како одговор на големата криза во кејнзијанската економија. Влегувањето на неолиберализмот на светската сцена на голема врата се случило со победата на Маргарет Тачер на изборите во Велика Британија (1979) и со победата на Роналд Реган во САД (1981). „Тачеризмот“ и „Реганомиката“ биле пакети на економски политики кои се засновале на неолиберални основи и кои значајно влијаеле врз обликувањето како на економската политика и практика во развиените економии така и на

светската економска политика. После тоа влијанието на неолиберализмот се шири низ целиот свет, во ЗВР и земјите во транзиција преку програмите на ММФ и СБ, при што неолибералните реформи претставуваат услови за нивно кредитирање. Во прилог на ова неизбежно е да се спомне терминот „Вашингтонски консензус“ искован од Џон Вилијамсон (1989), кој претставува стандарден пакет на неолиберални реформи за кои постои консензус во Вашингтон (развиените пазарни економии) наменет, пред сè, за ЗВР, а подоцна применет и во земјите во транзиција. Доктрината на неолиберализмот со договорот од Мастрих (1991) се институционализира и во ЕУ и тогаш настанува т.н. „Трет пат“ т.е. навлегување на неолиберализмот во социјалдемократијата (Клинтон, Блер, Шредер и др.). Со тоа доаѓа до свртување на „левицата“ кон десно и до исчезнување на вистинската опозиција на неолиберализмот (дотогашната „левица“ се сведува на неолиберализам со човечко лице). Ова го објаснува фактот што на многу граѓани од западните економии (што е случај и кај нас) им се чини дека не постојат вистински разлики во економската политика која ја спроведуваат лево и десно ориентираните влади.

4. Реформулирање на доминантна неолиберална економска парадигма

Неолибералната доктрина застапува слободен саморегулирачки пазар и трговија како идеален начин за организирање на економијата. Во практиката потполна дерегулација не може да се спроведе, нео-

либералната доктрина скоро секогаш се применува само до определени граници, колку што дозволуваат објективните околности. Стана општо правило неолибералните реформи да се спроведуваат дискриминирачки, според интересите – едни правила за големите корпорации, други за обичните луѓе (социјализам за богатите, капитализам за сиромашните, што стана јасно во сегашната финансиска криза), едни правила за богатите и моќни земји, други за сиромашните и слаби земји, едни правила кога се оди по планот, а други кога ќе згусте (сведоци сме на национализации и државни интервенции во скоро сите пазарни економии погодени од финансиската криза, иако во времето кога нема кризи таквите мерки се анатема во неолибералната концепција) итн. Критиката на неолиберализмот и неговото посочување како предизвикувач на глобалната криза произлегува од неговите основни постулати: *Дерегулацијата* ги олеснува пазарните манипулации и шпекулации што може да доведе до криза каква што е сегашната, а се користи и како средство за намалување на работничките права и помагање на големите корпорации и бизнис елитите да ги зголемуваат профитите; *Либерализацијата* се користи за остварување на интересите на одделни земји (попрецизно, на нивните корпорации), а на штета на послабо развиените земји; *Приватизацијата* се користи како средство за богатење на поединци за сметка на целото општество (доволно е да се спомнат приватизациите спроведени кај нас во текот на 90-тите) како и за слабење на националните економии (извлекување на големи профити од

тие земји). Последица од неолиберализмот претставува и зголемувањето на нееднаквостите во општеството, тој им угодува на највисоките слоеви (малцинството), а на штета на мнозинството. Дека е така докажуваат бројни статистики – разликата помеѓу една петина најбогати и една петина најсиромашни во светот била во 1960: 30:1, 1990: 60:1, а 1997: 74:1. Во 1996 год. 358 најбогати луѓе имале еднаков имот како 45% најсиромашни (т.е. како 2,3 милијарди луѓе), а 1998 год. тројца најбогати имале повеќе имот од 600 милиони најсиромашни.

Меѓутоа, денешната светска економска криза ја отвори „пандорината кутија“, го покажа вистинското лице на неолибералната доктрина и отпочна процес на нејзино реформулирање. Политиките и реформите зад кои стоеше неолиберализмот и кои го „дуваа балонот“ последните неколку години, од една страна, беа директни причини за настанувањето и ширењето на финансиската (и, пошироко, економска) криза, а, од друга, истите се покажаа нефункционални и не водеа кон смирување на кризата (слично на 30-тите години на минатиот век). Банките и другите приватни компании во развиените земји се национализираа или во нив се вбригуваа дополнителни државни средства, без практично никакви дополнителни услови. Се усвојуваат планови во кои голем дел од средствата се наменети за изведување на јавни работи, поддршка на погодените сектори (поттикнување на побарувачката). Еден дел од развиените земји посегнуваат и по протекционистички мерки со цел да ги заштитат и зајакнат сопствените економии. ММФ, од

политика фундирана на неолиберални основи (Вашингтонски консензус), со која ги спасуваше помалку развиените земји, почна да препорачува мерки како: вбризгување на свеж капитал во економијата, владите да интервенираат во секторите погодени од кризата, да се продолжи национализирањето на компаниите уништени од кризата итн. Почна нашироко да се повикува на доверба во системот и на потреба тој да се сочува. Лидерите на развиените земји отворено зборуваат за потребата од нов светски економски поредок, а дотогаш загрижените неолиберали признаваат дека до кризата дошло поради недостаток на регулација, што претставува табу во неолибералната идеологија. Според тоа, ако се гледа односот меѓу двете доминантни макроекономски парадигми, засенувањето на неолиберализмот изгледа многу сериозно – поради фактот што спасувањето на глобалната економија во најголем дел се базира на мерки од типично кејнзијанска природа – фискални пакети, јавни инвестиции, финансирање на инфраструктурни проекти, т.е. зголемување на буџетските дефицити, ново осмислување на државната регулација итн.

Редуцираното јадро на стандардната економска наука (во кое доминираа неолиберални елементи) предизвика занемарување на достигнувањата на другите концепции на економската наука. На тој начин, во из-

минатиот период се осиромашуваа сознанијата за економскиот живот и се стеснуваа можностите за креирање на успешна економска политика. Поради тоа дојде до криза во стандардната економската наука, исто како што се појави денешната економска криза на глобално ниво, што наметна потреба од реконструкција и проширување на спомнатото јадро. Се покажа дека кризата не може да се надмине само со респектирање на постулатите на неолиберализмот, туку е потребно и користење на мерки и инструменти и од други економски концепции – елементи од кејнзијанската економија; од институционалната, а посебно од новата институционална економија; елементи од новата економија и други елементи.

Дали ова претставува „тивка револуција“ и почеток на крајот на доминацијата на неолибералната концепција, дали неолиберализмот ги искористи сите свои адути (либерализација, дерегулација, приватизација и др.) и дали последиците од кризата се доволни да го нагризат „тврдото јадро“ на оваа теорија, политика и практика останува времето да покаже. Меѓутоа, едно е јасно, виновникот за економската криза на глобално ниво, кој многу економисти го забораваат или срамежливо го посочуваат, после оваа криза нема да биде единствен креатор на економската теорија, политика и практика на глобално ниво.

Клучни зборови: *глобална економска криза, замена на доминантните макроекономски парадигми, економска политика, неолиберализам и реконструкција на јадрото на стандардната економска наука*

Користена литература

1. Davis, J., Marciano, A. and Runde, J. (2004): *The Elgar Companion to Economics and Philosophy*, Cheltenham, UK and Northampton, MA, USA, Edward Elgar Publishing Ltd
2. Фити, Т. (2001): *Современи макроекономски концепции и економските политики*, Економски факултет – Скопје
3. Фити, Т. (2009): *Феноменологија на економските кризи – Современите бизнис-циклуси и антицикличните политики*, Економски факултет – Скопје
4. Josifidis, K. (2004): *Neoliberalizam – sudbina ili izbor načina života (i) u tranziciji*, Privredna izgradnja, vol. 47, br. 1-2, str. 5-16, Ekonomski fakultet, Subotica
5. Mesarič, M. (2002): *Nobelovac Joseph Stiglitz: Kritika „tržišnog fundametalizma“, globalizacije i politike MMF*, Ekonomski pregled, 53 (11-12) 1151 – 1182
6. Mudge, L. S. (2008): *What is neo-liberalism?*, Oxford University Press, Socio-Economic Review 6, 703 – 731
7. Naim, M. (2000): *Washington Consensus or Washington Confusion?*, Foreign Policy magazine
8. Петрески, Г. (2002): *Економски раст и развој: теории, модели и меѓународни искуства*, Економски факултет – Скопје, VIII, 856 стр.
9. Славевски, Т. (1989): *Современите економски школи во САД*, Комунист – Скопје
10. Snowdon, B., Vane, H. and Wynarczyk, P. (1994): *A modern guide to macroeconomics: An introduction to Competing Schools of Thought*, Cheltenham (UK), Edward Elgar Publishing Ltd
11. Samuels, W.J., Biddle, J. and Davis, J. (2003): *A companion to the history of economic thought*, Blackwell Publishing Ltd
12. Стојков, М. (2008): *Развој на економската мисла*, Економски факултет – Скопје
13. Стојков, М. (2008): *Потреба од реконструкција и проширувањена на јадрото на денешната стандардна економска наука*, Прилози посветени на академик Ксенте Богоев, XXXIX – 2, Одделение за општествени науки, МАНУ
14. Williamson, J. (2004): *A Short History of the Washington Consensus*, conference „From the Washington Consensus towards a new Global Governance“, Barcelona

Abstract

The contemporary global economic crisis has "stirred the waters" and made many people wonder what it represents, where it came from and where it leads us. In this paper we are going deeper, analyzing the shift in the dominant economic paradigms as the cause for a global economic crisis that began in developed market economies. The global economic crisis has changed the balance between the two dominant macroeconomic conceptions - Keynesian and neo-liberal, and created a need for the reconstruction of the core of the contemporary economic science, policy and practice. In the first part of the paper we analyze the relationship between economic theory, economic policy and economic practices in order to better understand the process of the changing balance between the dominant macroeconomic paradigms and the changes that are taking place in the economies affected by the crisis. The second part will explore the relation between the 1930s, 1970s and the contemporary economic crisis on the one hand, and the economic paradigms shift on the other. The third part of the paper will be focused on the neo-liberal economic paradigm which in the last two or three decades has dominated in economic theory, policy and practice and is one of the main causes for today's global economic crisis (starting from the concept and origins of neo-liberalism, its fundamentals, the Washington Consensus as a neo-liberal manifesto and the role of the neo-liberal conception in the financial crisis that has shaken the world). At the end, appropriate attention will be devoted to shaping the relationship between the dominant economic paradigms under the impact of the contemporary economic crisis, its implications on the economic policy and practice, the future of the standard economic science and similar issues.

Key words: *global economic crisis, shift in the dominant economic paradigms, economic policies, neo-liberalism, reconstructing the core of standard economic science*